

SÈRIE 1

1. Exercici de traducció

La versió correcta del text pot adoptar formes distintes; donem la següent com a pauta orientativa:

«Cèsar, un cop desembarcat l'exèrcit i triat un lloc apropiat per al campament, quan pels presoners va assabentar-se de la posició dels enemics, deixà deu cohorts i tres-cents genets prop del mar perquè servissin de protecció a les naus; al capdavant de la guarnició va posar Quint Atri i ell, per la seva banda, es dirigí cap als enemics.»

2. Exercici de morfosintaxi i etimologia

OPCIÓ A

2.1. Morfosintaxi

- a) La construcció formada per *exposito exercitu* és un ablatiu absolut.

Està constituïda pel substantiu en ablatiu *exercitu* que concorda amb el participi *exposito*, també en ablatiu.

El participi *exposito* és el predicat verbal de la construcció i el substantiu *exercitu* li fa de subjecte.

- b) El substantiu *Caesar* és el subjecte del verb *reliquit*.

Els sintagmes *cohortes decem* i *equites trecentos* fan de complement directe del verb *reliquit*.

2.2. Etimologia

a)

- local, localisme, localitat, localitzar, locomoció, etc.
- capcions -a, capturar, captura, captiu -va, captaire, etc.

b)

- *decem*.
- *cognouit* de *cognosco*, *cognoscere*, *cognoui*, *cognitum*.

OPCIÓ B

2.1. Morfosintaxi

- a) La construcció formada per *loco castris idoneo capto* és un ablatiu absolut.

Està constituïda pel substantiu en ablatiu *loco*, complementat pel sintagma adjectival *castris idoneo*, i el participi *capto*, també en ablatiu.

- b) El participi *capto* és el predicat verbal de la construcció i el substantiu *loco*, complementat pel sintagma adjectival *castris idoneo*, li fa de subjecte.

El sintagma preposicional *ad hostes* fa la funció de complement circumstancial de direcció respecte al verb *contendit*.

2.2. Etimologia

- a)

- naval, navegabilitat, navegació, navegar, navili, navilier, etc.
- bonificar, factible, factura, facturar, magnificar, petrificar, rectificar, etc.

- b)

- *hostium* i *hostes* d' *hostis*, *-is*.
- *cognouit* de *cognosco*, *cognoscere*, *cognoui*, *cognitum*.

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

3.1.

in extenso

3.2.

súmmum

3.3.

opera prima

3.4.

sui generis

OPCIÓ B

3.1.

c) es relaten gestes heroiques.

3.2.

d) comèdies.

3.3.

b) de Mecenas.

3.4.

b) *elocutio*.

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text correspon a l'episodi d'“Actèon i Diana” de les *Metamorfosis*, el poema epicodidàctic constituït per mites i llegendes gregues i romanes, compost en hexàmetres dactílics pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.

Ovidi desenvolupà la seva obra literària en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.

Va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, a l'actual Romania, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*.

Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un “poema” i a un “error” (*carmen et error*) com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix podria ser l'*Ars amandi* i l'error podria estar relacionat amb una conxorxa contra l'emperador.

Els protagonistes d'aquest episodi són el jove caçador Actèon, net de Cadme, i la deessa de la caça, Diana.

La seva trobada és casual i es produeix quan Actèon, vagarejant després de la cacera pel bosc, arriba casualment a un cova i, sense voler, veu nua la deessa Diana mentre es banya assistida per les nimfes del lloc.

Les companyes fan pinya per protegir de la vista del jove el cos nu de la deessa, però Diana, avergonyida, reacciona amb ira i, mentre comença a transformar el caçador en cérvol ruixant-li el cap amb les aigües de la font, li diu: «Ara conta que m'has vist sense vels; si pots contar-ho, t'és llegut»; però el noi no pot explicar res, per més que en tingui el permís, perquè ja no posseeix veu humana.

Transformat en cérvol, el pobre Actèon serà finalment devorat pels seus propis gossos, que no el reconeixen.

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El nom llatí de la ciutat era *Ilerda*. La inscripció romana del bronze d'Ascoli, de l'any 89 aC, conté el registre més antic de la denominació llatina *Ilerdenses*.

Els orígens de la ciutat de Lleida, tanmateix, es remunten a l'època ibèrica, ja que s'identifica amb la *Iltirta* que apareix com a capital de la tribu ibera dels ilergets en monedes ibèriques trobades al turó de la Seu Vella.

Tot i que les restes romanes més antigues són de finals del segle II aC, la ciutat va ser fundada, probablement, a l'inici del segle I aC. August li atorgà el títol de *municipium* i va ser monumentalitzada.

Era un enclavament especialment estratègic, situat en un encreuament de camins, i constituïa un lloc de pas i connexió entre la costa i l'interior de la península. Tenia el riu Sícoris com una important via de comunicació i des del Turó de la Seu Vella es dominava tota la plana del Segrià.

Ilerda va ser escenari de diversos esdeveniments importants de la història politico-militar de l'Imperi romà, especialment el segle I aC. Primerament, durant la guerra sertoriana, l'any 70 aC, i després, l'any 49 aC, en el context de la guerra civil entre Cèsar i Pompeu. Llavors Ilerda fou escollida pels lloctinents de Pompeu, Afrani i Petreu, com a base d'operacions per a la seva defensa d'Hispania i escenari de la famosa batalla d'Ilerda.

El polític i general que relata la batalla d'Ilerda és Juli Cèsar; tot i que ho fa en tercera persona, va participar directament en els fets que reporta, comandant les tropes del bàndol cesarià contra les del bàndol pompejà, que tenien al capdavant els lloctinents Petreu i Afrani. Els partidaris de Pompeu van acabar rendint-se a Cèsar, victòria que esdevingué decisiva per al resultat final de la guerra, favorable a Cèsar.

Cèsar explica aquests fets en la seva obra *De bello civili*, que pertany al gènere literari dels comentaris historiogràfics, una mena d'informes de campanya, carregats de propaganda política.

L'estructura urbanística d'Ilerda no segueix l'habitual d'una ciutat romana perquè va haver d'adaptar-se a les peculiaritats del relleu: encaixada entre el Turó de la Seu Vella i els rius Segre i Noguera, la cruïlla del *cardo* i del *decumanus* estava desplaçada a l'extrem est de la ciutat. Ilerda era una construcció *ex novo*, és a dir, una ciutat de nova planta, d'una mida relativament gran (23 hectàrees), amb muralles que l'envoltaven.

El fòrum de la ciutat no estava situat a la cruïlla del *cardo* i el *decumanus*, sinó a l'altre extrem, a l'oest, a l'actual plaça Sant Joan. Sobre el riu Sícoris hi havia un pont i a l'extrem est de la ciutat, una important necròpolis.

D'època romana es conserven restes diverses, de les quals destaca un petit tram de la muralla, elements constructius del fòrum, algun tram del *cardo*, diverses *domus* urbanes, algunes *villae rusticae* extramurs i, sobretot, molts elements d'unes grans termes públiques construïdes al segle II dC, ubicades a l'actual carrer Cardenal Remolins, pendents de museïtzació, segons consta a la notícia del diari *Segre* del 28 de desembre de 2023.

SÈRIE 5

1. Exercici de traducció

La versió correcta del text pot adoptar formes distintes; donem la següent com a pauta orientativa:

«En no haver dut a terme Pasífae, filla del Sol i esposa de Minos, els ritus de la deessa Venus durant molts anys, Venus li infongué un amor monstruós envers un toro. Dèdal va fer una vaca de fusta en la qual aquella s'allità amb el toro; d'aquesta unió va néixer el Minotaure, amb cap de bou i part inferior humana.»

2. Exercici de morfosintaxi i etimologia

OPCIÓ A

2.1. Morfosintaxi

- En la construcció *Cum Pasiphaa... non fecisset*, el nexa subordinant *cum* introdueix una oració subordinada adverbial temporal-causal (*cum* històric); el verb de la subordinada està en plusquamperfet de subjuntiu.
- El pronom demostratiu *illa* es refereix a *Pasiphaa* i fa la funció de subjecte del predicat verbal *concupuit*.
- Morfològicament, *Minotaurus* és un nom propi masculí, en nominatiu singular; sintàcticament, és el subjecte del predicat verbal deponent *natus est*.

2.2. Etimologia

- capità, capitania, capítol, decapitar, etc.

bonificar, factible, factura, facturar, magnificar, petrificar, rectificar, etc.
- filia* de *filia*, -ae.

multos de *multus*, -a, -um.

OPCIÓ B

2.1. Morfosintaxi

- a) El subjecte de *fecisset* és el nom propi en nominatiu *Pasiphaa* (OPCIONAL: explicat per dos sintagmes en aposició, *Solis filia* i *uxor Minois*).

El complement directe de *fecisset* és l'acusatiu plural *sacra* (OPCIONAL: el complementa el sintagma en genitiu singular *deae Veneris*).

- b) L'antecedent del pronom relatiu *qua* és *uaccam*; el sintagma *in qua* fa la funció de complement circumstancial de lloc respecte al verb *concupuit*.
- c) Morfològicament, el sintagma està constituït pel substantiu neutre *capite*, en ablatiu singular, i l'adjectiu *bubulo*, que hi concorda; sintàcticament, *capite bubulo* és un complement circumstancial de mode del predicat *natus est*.

2.2. Etimologia

- a)

partició, participi, partida, partidari, partir, partit, partícula, etc.

aniversari, anual, anuari, decenni, quinquenni, etc.

- b)

natus est de *nascor*, *nasci*, *natus sum*.

multos de *multus*, *-a*, *-um*.

3. Exercici de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

- 3.1. c) *in mente*
- 3.2. d) un *casus belli*
- 3.3. c) *urbi et orbi*
- 3.4. d) *conditio sine qua non*

OPCIÓ B

- 3.1. F
- 3.2. V
- 3.3. V
- 3.4. V

4. Exercici d'exposició d'un tema de cultura llatina i el seu llegat

OPCIÓ A

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

El text correspon a l'episodi de "Narcís" de les *Metamorfosis*, el poema epicodidàctic constituït per mites i llegendes gregues i romanes, compost en hexàmetres pel poeta llatí Publi Ovidi Nasó.

Ovidi desenvolupà la seva obra en els cercles literaris del final de l'època d'August. Pertanyia a una generació més jove que la de Virgili i Horaci. Va ser admès en el cercle literari de Valeri Messala Corví i va rebre el suport del poeta Tibul, pel qual Ovidi sentí una especial devoció.

Va caure en desgràcia davant d'August i l'emperador va decretar el seu desterrament a Tomis, a l'actual Romania, l'any 8 o 9 dC, coincidint amb l'acabament de les *Metamorfosis*.

Les causes d'aquest càstig no estan gaire clares. Ovidi al llibre segon de *Les tristes* fa al·lusió a un "poema" i a un "error" (*carmen et error*) com a motius del seu exili. Sembla que el poema a què es refereix podria ser l'*Ars amandi* i que l'error podria estar relacionat amb una conxorxa contra l'emperador.

El protagonista de l'episodi és Narcís; també hi té un paper destacat la nimfa Eco.

Als setze anys el jove Narcís és tan bell que nois i noies el desitgen. La seva arrogància, però, l'impedeix de trobar-ne cap que l'enamori a ell i per això els rebutja a tots i es mostra insensible als requeriments amorosos.

La nimfa Eco és una de les víctimes del seu menyspreu. Narcís la rebutja de mala manera; ella, avergonyida es refugia al bosc i es consumeix d'amor fins a esdevenir només una veu. Són moltes les nimfes desdenyades, com Eco, i també els nois rebutjats. Els cors trencats i menyspreats clamen venjança.

Finalment, la deessa Nèmesis escolta les seves súpliques. Narcís acaba enamorat del seu propi rostre reflectit en les aigües d'una font cristal·lina i, embogit en no poder atènyer l'objecte del seu desig, que és ell mateix, es consumeix absorbt en la contemplació de la seva imatge fins a morir. El seu cos es transforma en la flor de narcís. Així es demostren encertades les paraules de Tirèsias.

El narcisisme, l'amor dirigit vers el propi jo de manera patològica, és el trastorn de personalitat que pren la seva denominació de Narcís, el protagonista d'aquest mite.

OPCIÓ B

El redactat següent és un simple model orientatiu, que no ha de ser reproduït literalment.

La ciutat de què parla Livi és Empúries.

Al segle VI aC els grecs, provinents de Focea, van desembarcar en una petita illa, actualment unida a la costa i que correspon al poblet de Sant Martí d'Empúries. Aquest primer assentament va anomenar-se *Palaiàpolis*. Després van establir-se en terra ferma i fundaren un nucli més gran (*Neàpolis*). Aquest establiment va tenir una funció comercial.

Els romans hi arribaren al segle III aC. L'any 218 aC un exèrcit comandat per Gneu Corneli Escipiò desembarcà a Empúries amb motiu de la segona Guerra Púnica. L'objectiu era tallar el pas per terra a les tropes cartagineses, que ja es trobaven prop de Sagunt i volien arribar a Roma. L'any 195 aC el general romà Marc Porci Cató instal·là un campament militar a Empúries que, un cop vençuts els cartaginesos, es va convertir en una ciutat. Al segle I aC l'emperador August va unir la ciutat grega i la romana sota el nom de *Municipium Emporiae*.

La ciutat romana, situada en el turó, té planta rectangular i traçat hipodàmic regular, ocupa una extensió de 22 hectàrees i està envoltada de muralles.

Les illes de cases s'estructuren al voltant del *cardo* i del *decumanus*, en la intersecció dels quals sorgeix un fòrum amb un pòrtic i un temple dedicat a la Tríada Capitolina (Júpiter, Juno i Minerva). En època d'August s'edificaren dos temples petits, dedicats al culte imperial.

En una banda del fòrum hi havia una basílica i una cúria, en l'altra hi havia botigues, anomenades *tabernae*. Prop del fòrum s'han excavat unes termes, destinades a la higiene però també eren un lloc de reunió social. S'han conservat restes d'un amfiteatre i d'una palestra fora muralles, així com dues cases de personatges benestants, amb jardins interiors i decorades amb bonics mosaics i pintures.